

Rapport

Impact coronavirus ondernemers provincie Utrecht

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2020/093

Datum

juni 2020

Opdrachtgever

Provincie Utrecht

Auteurs

Melle Conradie
Ester Hilhorst

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Managementsamenvatting	4
2	Inleiding	6
2.1	Aanleiding	6
2.2	Methode, respons en representativiteit	6
2.3	Analyse en rapportage	8
2.4	Rapportopbouw	8
3	Impact virus op omzet en bedrijfsvoering	9
3.1	Kwart ondernemers ervaart forse omzetsdaling	9
3.2	Wegvallen orders grootste impact op bedrijfsvoering	11
4	Coronamaatregelen	17
4.1	Een op de twintig is nieuwe kredietverplichtingen aangegaan	17
4.2	Salarissen en huur belangrijkste kostenposten	18
4.3	Huren deels kwijtgescholden en uitgesteld	20
4.4	Uitstel vervangingen en uitbreidingen	20
5	Impact op werkgelegenheid	22
5.1	Tijdelijke werknemers ondanks NOW niet altijd zeker van baan	22
6	Behoeften en gebruik steunmaatregelen	23
6.1	Een op vijf ondernemers stelt betaling Belastingdienst uit	23
6.2	Landelijke regelingen vaker benut door horeca en cultuur	24
6.3	Landelijke steun voor 62 procent van ondernemers voldoende	25
6.4	Helpt ondernemers heeft geen behoefte aan steun van uit regio	26
6.5	Suggesties van ondernemers	27
7	Verwachtingen en omgang met het virus	28
7.1	Kwart bedrijven verwacht sterke negatieve gevolgen corona	28
7.2	Bedrijven bereiden zich voor op nieuwe situatie	30
A	Vragenlijst (bijlage)	31

1 Managementsamenvatting

- **Kwart ondernemers ervaart forse omzetsdaling**

Twee derde van de ondernemers (64%) ervaart door het coronavirus een omzetsdaling. Bij een kwart (24%) daalde de omzet fors. Zeven procent van de ondernemers had een stijgende omzet vanwege het coronavirus. Vooral in de horeca- en cultuursector daalde de omzet van veel bedrijven.
- **Wegvallen orders grootste impact op de bedrijfsvoering**

Ruim drie kwart van de ondernemers (79%) verwacht op korte termijn effecten voor de bedrijfsvoering als gevolg van het coronavirus. Het gaat hierbij om het wegvallen van orders/aanvoer, personeelstekorten of -overschotten of liquiditeit. Op de korte termijn verwacht men of ervaart men inmiddels vooral het wegvallen van orders: 37 procent van de ondernemers heeft daar nu mee te maken. In de sector horeca en cultuur merken ondernemers meer dan gemiddeld negatieve effecten van het coronavirus. In de groot- en detailhandel zijn meer aanvoerproblemen dan gemiddeld.
- **Een op de twintig is nieuwe kredietverplichtingen aangegaan**

Vijf procent van de bedrijven is naar aanleiding van het virus nieuwe kredietverplichtingen aangegaan. Zzp'ers gaan minder nieuwe verplichtingen aan dat grotere bedrijven. In de horeca- en cultuursector nemen ondernemers vaker dan gemiddeld nieuw krediet (elf procent).
- **Salarissen en huur belangrijkste kostenposten**

De kosten van ondernemers bestaan voor ongeveer de helft (47%) uit salarissen en 27 procent uit huur van vastgoed. Bijna een derde (30%) geeft aan dat geen kostenpost zwaar op de financiële lasten drukt. Het gaat hier vaak om kleinere bedrijven.
- **Huren deels kwijtgescholden en uitgesteld**

Een kwart van de ondernemers heeft geprobeerd om uitstel of kwijtschelding van huur te krijgen. Van deze groep heeft 30 procent dit ook gekregen. In de horeca- en cultuursector heeft 44 procent van de ondernemers om versoepeling van de huurvoorwaarden gevraagd. De helft van deze groep (49%) kreeg uitstel of kwijtschelding van huur.
- **Uitstel vervangingen en uitbreidingen groter in de sector cultuur en horeca**

Vanwege de crisis stelt 40 procent van de ondernemers investeringen uit (54% in horeca en cultuur). Een groot deel van de uitgestelde investeringen zijn vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen.
- **Tijdelijke werknemers ondanks NOW niet altijd zeker van baan**

Elf procent van de ondernemers maakt gebruik van NOW en overweegt tegelijkertijd om flexibele contracten te ontbinden. Daarentegen geeft vijf procent van de bedrijven aan te groeien en nieuwe werknemers aan te nemen. Vooral bij bedrijven met meer dan 10 werknemers en in de horeca- en cultuursector overweegt men om flexibele contracten niet te verlengen.

- Landelijke steunmaatregelen benut door ruim een derde van de ondernemers**
 Ruim een derde (37%) van de ondernemers maakt gebruik van een of meer landelijke financiële maatregelen om ondernemers tegen de gevolgen van het coronavirus te beschermen. Het meest maakt men gebruik van uitstel van landelijke belastingverplichtingen (19%), NOW (18%) en TOZO (15%). Het grootste deel van de ondernemers (69 tot 84% per regeling) maakt geen gebruik van de regelingen en verwacht dat ook in de toekomst niet te doen.
- Landelijke steunmaatregelen vaker benut door horeca en cultuur**
 De horeca- en cultuursector merkt het meest de gevolgen van het coronavirus. In deze sector (61%) maken ondernemers ook meer dan in andere sectoren gebruik van een of meer steunmaatregelen.
- Wensen voor aanvullende regelingen**
 De meerderheid van de ondernemers heeft geen behoefte aan nieuwe landelijke (62% heeft hier geen behoefte aan) of regionale (58%) vormen van steun. Van de landelijke overheid verwachten ondernemers aanvullende belastingvrijstellingen (18%) en structureel kapitaal (10%). Vanuit de regionale partners verwachten ondernemers het opschorten van gemeentekosten zoals heffingen en huur (14%) en noodfondsen voor specifieke sectoren (10%). De specifieke sectoren die men hier noemt, zijn vooral horeca, cultuur en sport. Andere wensen zijn een verlenging van de huidige maatregelen, versoepeling/vrijstelling van regels als anderhalve afstand en advies over het aanvragen van maatregelen.
- Kwart bedrijven verwacht sterke negatieve gevolgen corona**
 Zeven op de tien ondernemers verwachten negatieve effecten van het coronavirus op de onderneming. Tien procent geeft aan dat het voortbestaan van de onderneming bedreigd wordt en 16 procent denkt dat er mogelijk gedwongen ontslagen nodig zullen zijn. Vooral in de horeca- en cultuursector verwacht men vaker negatieve gevolgen.
- Bedrijven bereiden zich voor op nieuwe situatie**
 Ondernemers voeren aanpassingen door zodat ze weer (beperkt) fysiek open kunnen. Het gaat hierbij onder andere om het implementeren van brancherichtlijnen (23%) en om het opstellen van plannen om weer open te gaan (16%). Niet voor alle branches en bedrijven zijn aanpassingen nodig. Voor zzp'ers en bedrijven in ICT, financiële instellingen & zakelijke dienstverlening is het minder noodzakelijk om aanpassingen door te voeren.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

De provincie Utrecht wil – samen met haar regionale partners (gemeenten Utrecht, Amersfoort, VNO-NCW provincie Utrecht, MKB-Nederland regio midden en Economic Board) – de gevolgen van het Covid19-virus voor ondernemers monitoren. In opdracht van de provincie Utrecht heeft I&O Research een enquête uitgezet onder ondernemers. Daarnaast verzorgt I&O Research de opbouw van een regionaal online ondernemerspanel. De eerste enquête is mede bedoeld om binding te creëren met een groep ondernemers die na deze metingen wil blijven participeren in een regionaal ondernemerspanel. Deze rapportage beschrijft de uitkomsten van de eerste peiling onder ondernemers. Deze vragenlijst is eerder ook in de provincie Gelderland uitgezet door de provincie Gelderland, Oost NL, VNO-NCW Midden en MKB Nederland regio midden.

2.2 Methode, respons en representativiteit

De online dataverzameling voor het onderzoek is gestart op 12 mei 2020. Ondernemers zijn door I&O Research, de provincie Utrecht en haar regionale partners via diverse kanalen benaderd voor deelname aan de enquête en voor aanmelding voor het ondernemerspanel. De enquête stond open tot 2 juni.

Voor het onderzoek zijn 26.921 contactpersonen uit het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (PAR) gericht benaderd (Tabel 2.1). Van deze groep nam 19 procent (5.245 ondernemers) deel aan het onderzoek. Daarnaast zijn 34 ondernemers uit het panel van de gemeente Utrecht uitgenodigd (18 deelnames). Tenslotte is de vragenlijst verspreid via een open link (zonder persoonlijke inlogcode) die de provincie Utrecht en haar partners konden delen via bijvoorbeeld websites en nieuwsbrieven. Dit leverde 361 deelnames op. In totaal hebben dus 5.623 ondernemers meegedaan aan het onderzoek.

Tabel 2.1 – Responsverdeling naar herkomstbron.

	Uitgenodigd	Deelnames	Percentage
Provinciaal Arbeidsplaatsen Register	26.921	5.245	19%
Panel gemeente Utrecht	34	18	53%
Open link	-	361	-
Totaal	26.955	5.623	21%

De respons wijkt (uitgesplitst naar sector, grootteklasse of regio) op onderdelen af van de populatie (de werkelijke verdeling). Zo zien we een oververtegenwoordiging van de zakelijke dienstverlening enerzijds en een ondervertegenwoordiging van de maatschappelijke dienstverlening (onderwijs, overheid & zorg) en van zzp'ers anderzijds. Deels komt dit door hoe het PAR is opgebouwd: PAR registreert werkgelegenheid op de plek waar gewerkt wordt. Dit betekent bijvoorbeeld dat ieder filiaal van een bibliotheek of een kinderdagverblijf een vestiging is. De vraag welke impact het coronavirus heeft op de onderneming (het onderwerp van dit onderzoek) is echter op filiaalniveau niet te beantwoorden. Dit verklaart deels de ondervertegenwoordiging van de maatschappelijke dienstverlening. Zzp'ers doen in de regel minder vaak mee aan onderzoeken dan grotere bedrijven.

Tabel 2.2 – Responsverdeling naar achtergrondkenmerken.

Sector	Respons	Percentage	Bedrijven provincie Utrecht
Industrie en bouw	491	9%	11%
Groot- en detailhandel	959	17%	21%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening	828	15%	10%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	2.507	45%	28%
Onderwijs, overheid en zorg	768	14%	28%
Overig	70	1%	1%
Grootteklasse			
Zzp'ers (geen werknemers)	2.494	44%	74%
1 t/m 10 werknemers	2.055	37%	18%
11 t/m 50 werknemers	854	15%	6%
Meer dan 50 werknemers	220	4%	2%
Regio			
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) ¹	2.532	45%	43%
Gemeente Utrecht	1.427	25%	29%
Regio Amersfoort ²	1.395	25%	23%
FoodValley Utrecht ³	269	5%	5%
Totaal	5.623	100%	100%

De uitkomsten zijn niet gewogen. Deze keuze is gemaakt omdat de zzp'ers, die nu al een groot deel uitmaken van de respons, dan nog bepalender zijn voor de gemiddelden. Dit terwijl zij voor de totale werkgelegenheid minder belangrijk zijn. De respons is voldoende groot om de uitkomsten ongewogen per sector, grootteklasse of regio weer te geven⁴. Daar waar relevant en mogelijk is dit dan ook gedaan in de rapportage, om zo een dieper inzicht te krijgen in hoe de verschillende groepen ondernemers de impact van het coronavirus ervaren.

¹ U16: de gemeenten Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, Houten, IJsselstein, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden en Zeist

² Regio Amersfoort: de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest en Woudenberg

³ Regio Foodvalley Utrecht: de gemeenten Renswoude, Rhenen en Veenendaal

⁴ Met uitzondering van de sector Overig

2.3 Analyse en rapportage

In het rapport wordt gesproken over 'bedrijven' en 'ondernemers'. Feitelijk gaat het om ondernemers of contactpersonen die een bedrijf vertegenwoordigen. Verder is de sector 'horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening' in de rapportage omwille van de leesbaarheid afgekort tot 'horeca- en cultuursector'.

Wanneer er in het rapport gesproken wordt van verschillen tussen sectoren, regio of grootteklassen, dan gaat het om significante verschillen.

2.4 Rapportopbouw

In hoofdstuk 3 komt de impact die ondernemers momenteel ervaren op hun omzet en bedrijfsvoering aan bod. Hoofdstuk 4 gaat over de vanwege het coronavirus genomen maatregelen. In hoofdstuk 5 wordt gekeken naar de impact van het virus op de werkgelegenheid binnen ondernemingen. De behoeften aan steunmaatregelen worden in hoofdstuk 6 in beeld gebracht. Het rapport af met hoofdstuk 7 waarin de toekomstverwachtingen van ondernemers en doorgevoerde aanpassingen aan bod komen. In de bijlage vindt u de vragenlijst die gebruikt is bij dit onderzoek.

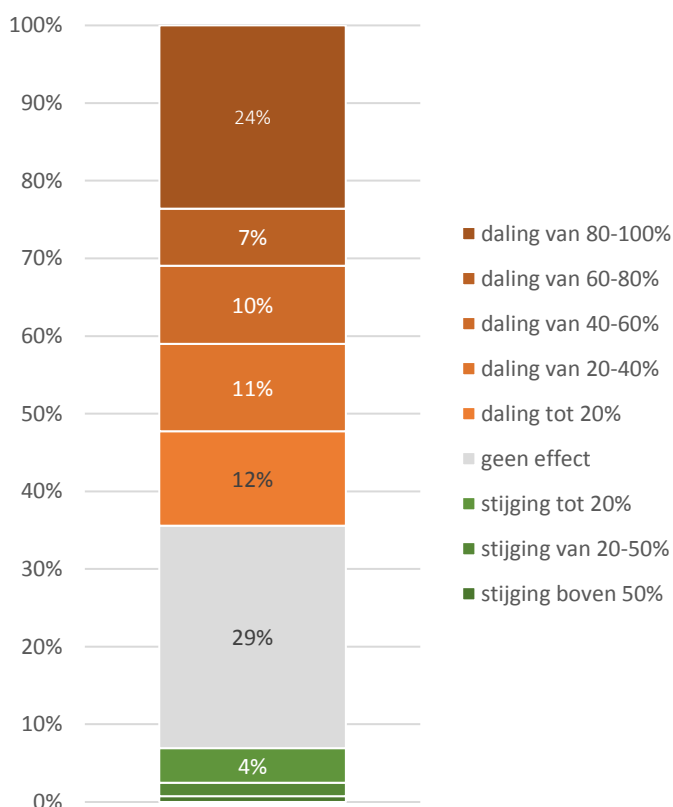

3 Impact virus op omzet en bedrijfsvoering

3.1 Kwart ondernemers ervaart forse omzetzdaling

Twee derde van de ondernemers (64%) ervaart door het coronavirus een omzetzdaling (Figuur 3.1). Bij een kwart (24%) is zelfs sprake van een omzetzdaling van 80 procent of meer. Drie op tien ondernemers (29%) merkt geen effect van het virus en zeven procent kende een stijging van de omzet.

Figuur 3.1 – Welk effect heeft het coronavirus op uw maandomzet (april 2020 vergeleken met april 2019)?

Sector Horeca en cultuur ziet vaakst daling van omzet

Sectoren waar bedrijven meer dan gemiddeld een dalende omzet hebben zijn horeca en cultuur en onderwijs, overheid & zorg (Tabel 3.1). Respectievelijk 86 procent en 76 procent heeft in deze sectoren te maken met omzetsdalingen. Groot- en detailhandelsbedrijven hebben meer dan gemiddeld (18%) een stijging van omzet.

Naarmate bedrijven groter zijn, is er vaker sprake van een omzetsstijging: van vier procent van de zzp'ers namen de inkomsten toe tegenover elf procent van de bedrijven met meer dan 50 werknemers. In de gemeente Utrecht zijn er iets meer omzetsdalingen dan gemiddeld.

Tabel 3.1 – Ervaren effecten op de omzet uitgesplitst naar categorie.

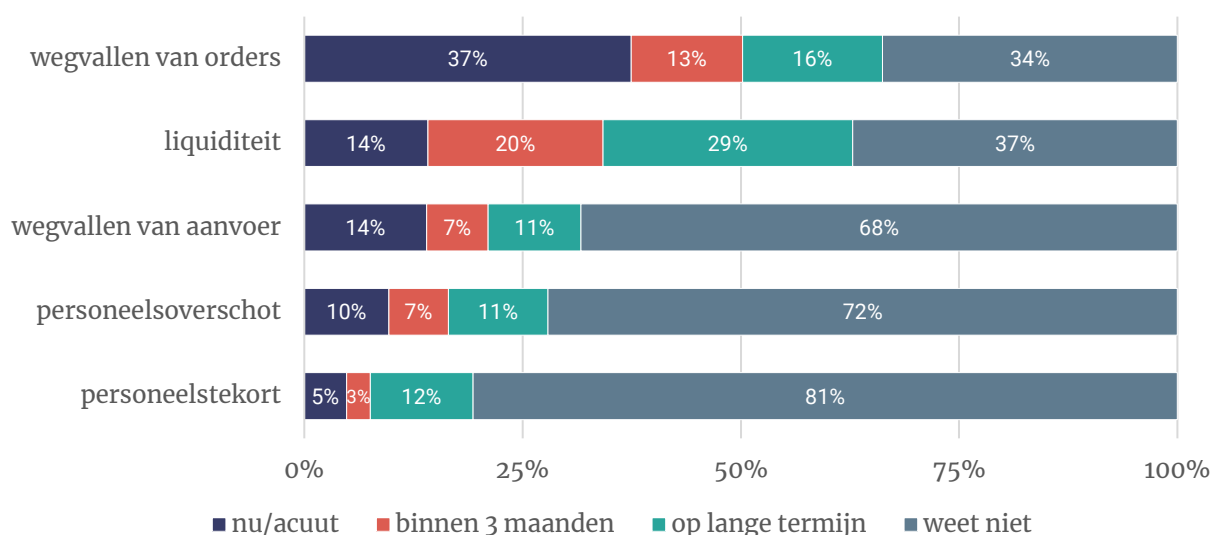
Sector	daling	geen effect	stijging	totaal
Industrie en bouw (n=491)	55%	39%	7%	100%
Groot- en detailhandel (n=959)	64%	18%	18%	100%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	86%	12%	2%	100%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	56%	39%	6%	100%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	76%	22%	2%	100%
Overig (n=70)	-	-	-	-
Grootteklasse				
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	64%	32%	4%	100%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	65%	26%	9%	100%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	66%	25%	9%	100%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	58%	31%	11%	100%
Regio				
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	62%	30%	7%	100%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	68%	27%	5%	100%
Regio Amersfoort (n=1.395)	64%	29%	8%	100%
FoodValley Utrecht (n=269)	68%	25%	7%	100%
Totaal (n=5.623)	64%	29%	7%	100%

3.2 Wegvallen orders grootste impact op bedrijfsvoering

Ruim drie kwart van de ondernemers (79%) verwacht op korte termijn effecten voor de bedrijfsvoering als gevolg van het coronavirus. Het gaat hierbij om het wegvallen van orders/aanvoer, personeelstekorten of -overschotten of liquiditeit. Op de korte termijn verwacht men of ervaart men inmiddels vooral het wegvallen van orders: 37 procent van de ondernemers heeft daar nu mee te maken (Figuur 3.2). In totaal verwacht twee derde (66%) hier op korte- of lange termijn last van te hebben. Liquiditeitsproblemen spelen op korte termijn minder, maar nog altijd 63 procent van de ondernemers verwacht hier – in elk geval – op lange termijn mee te maken te krijgen. Ondernemers verwachten minder vaak met personeelstekorten te maken te krijgen. Een groot deel van de ondernemers (34 tot 81% per factor) geeft aan van de factoren niet te weten op welke termijn dit van invloed op de bedrijfsvoering zal zijn. Waarschijnlijk verwacht een deel van deze groep dat deze factoren helemaal niet gaan spelen voor hun onderneming.

Figuur 3.2 – Op welke termijn verwacht u dat de onderstaande factoren invloed gaan hebben op uw bedrijfsvoering?

Horeca- en cultuursector merkt meer dan gemiddeld invloed van corona

De voorgelegde factoren spelen vooral in de sector horeca en cultuursector. Ondernemers in deze sector hebben meer dan gemiddeld acute liquiditeitsproblemen. Dit sluit aan bij het algemene beeld in de sector: men heeft duidelijk meer te maken met wegvallen van orders (51%), personeeloverschotten (19%) en weggevalen van de aanvoer (21%). Ook de groot- en detailhandel kent relatief veel acute aanvoerproblemen (20%). Op de volgende pagina's staan per factor de uitkomsten voor sector, grootteklasse en regio, waarbij de antwoordcategorieën acuut en binnen drie maanden omwille van de leesbaarheid zijn samengevoegd.

Tabel 3.2 – Op welke termijn verwacht u dat liquiditeit invloed gaat hebben op uw bedrijfsvoering? (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

Sector	acut/binnen 3 maanden	lange termijn	weet niet	totaal
Industrie en bouw (n=491)	26%	27%	47%	100%
Groot- en detailhandel (n=959)	36%	27%	38%	100%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	53%	23%	24%	100%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	29%	34%	38%	100%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	35%	22%	43%	100%
Overig (n=70)	-	-	-	-
Grootteklasse				
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	31%	27%	42%	100%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	38%	29%	33%	100%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	37%	30%	32%	100%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	27%	30%	43%	100%
Regio				
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	33%	28%	39%	100%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	37%	29%	34%	100%
Regio Amersfoort (n=1.395)	34%	29%	37%	100%
FoodValley Utrecht (n=269)	33%	25%	42%	100%
Totaal (n=5.623)	34%	29%	37%	100%

Tabel 3.3 – Op welke termijn verwacht u dat personeelstekort invloed gaat hebben op uw bedrijfsvoering? (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

Sector	acut/binnen 3 maanden	lange termijn	weet niet	totaal
Industrie en bouw (n=491)	11%	14%	75%	100%
Groot- en detailhandel (n=959)	8%	14%	78%	100%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	7%	12%	81%	100%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	6%	11%	82%	100%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	8%	9%	83%	100%
Overig (n=70)	-	-	-	-
Grootteklasse				
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	4%	6%	90%	100%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	9%	14%	77%	100%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	12%	21%	67%	100%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	15%	26%	59%	100%
Regio				
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	7%	12%	81%	100%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	7%	12%	80%	100%
Regio Amersfoort (n=1.395)	8%	11%	81%	100%
FoodValley Utrecht (n=269)	9%	14%	77%	100%
Totaal (n=5.623)	8%	12%	81%	100%

Tabel 3.4 – Op welke termijn verwacht u dat personeeloverschot invloed gaat hebben op uw bedrijfsvoering? (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

Sector	acuut/binnen 3 maanden	lange termijn	weet niet	totaal
Industrie en bouw (n=491)	18%	14%	68%	100%
Groot- en detailhandel (n=959)	20%	13%	67%	100%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	27%	9%	64%	100%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	13%	12%	75%	100%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	12%	9%	79%	100%
Overig (n=70)	-	-	-	-
Grootteklasse				
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	5%	5%	90%	100%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	21%	15%	63%	100%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	32%	19%	49%	100%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	37%	18%	45%	100%
Regio				
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	16%	12%	72%	100%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	18%	10%	71%	100%
Regio Amersfoort (n=1.395)	15%	11%	73%	100%
FoodValley Utrecht (n=269)	20%	14%	66%	100%
Totaal (n=5.623)	16%	11%	72%	100%

Tabel 3.5 – Op welke termijn verwacht u dat wegvallen van aanvoer invloed gaat hebben op uw bedrijfsvoering? (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

Sector	acuut/binnen 3 maanden	lange termijn	weet niet	totaal
Industrie en bouw (n=491)	23%	15%	62%	100%
Groot- en detailhandel (n=959)	32%	13%	55%	100%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	28%	7%	65%	100%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	14%	11%	75%	100%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	21%	8%	71%	100%
Overig (n=70)	-	-	-	-
Grootteklasse				
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	15%	9%	76%	100%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	26%	12%	62%	100%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	26%	12%	62%	100%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	25%	12%	64%	100%
Regio				
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	22%	11%	67%	100%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	19%	10%	70%	100%
Regio Amersfoort (n=1.395)	20%	10%	69%	100%
FoodValley Utrecht (n=269)	25%	10%	65%	100%
Totaal (n=5.623)	21%	11%	68%	100%

Tabel 3.6 – Op welke termijn verwacht u dat wegvallen van orders invloed gaat hebben op uw bedrijfsvoering? (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

Sector	acuut/binnen 3 maanden	lange termijn	weet niet	totaal
Industrie en bouw (n=491)	44%	23%	33%	100%
Groot- en detailhandel (n=959)	49%	15%	35%	100%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	64%	8%	27%	100%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	48%	19%	32%	100%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	45%	10%	44%	100%
Overig (n=70)	-	-	-	-
Grootteklasse				
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	50%	16%	34%	100%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	49%	17%	34%	100%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	52%	17%	31%	100%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	50%	13%	38%	100%
Regio				
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	48%	17%	35%	100%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	54%	16%	30%	100%
Regio Amersfoort (n=1.395)	50%	15%	34%	100%
FoodValley Utrecht (n=269)	49%	14%	37%	100%
Totaal (n=5.623)	50%	16%	34%	100%

4 Coronamaatregelen

4.1 Een op de twintig is nieuwe kredietverplichtingen aangegaan

In totaal is vijf procent van de ondernemingen naar aanleiding van het coronavirus nieuwe kredietverplichtingen aangegaan. In de sector horeca, cultuur en overige dienstverlening geldt dit voor elf procent van de bedrijven (Tabel 4.1). Zzp'ers gaan minder nieuwe kredietverplichtingen aan dan grotere bedrijven (2%).

Tabel 4.1 – Is uw onderneming naar aanleiding van het coronavirus nieuwe kredietverplichtingen aangegaan? (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

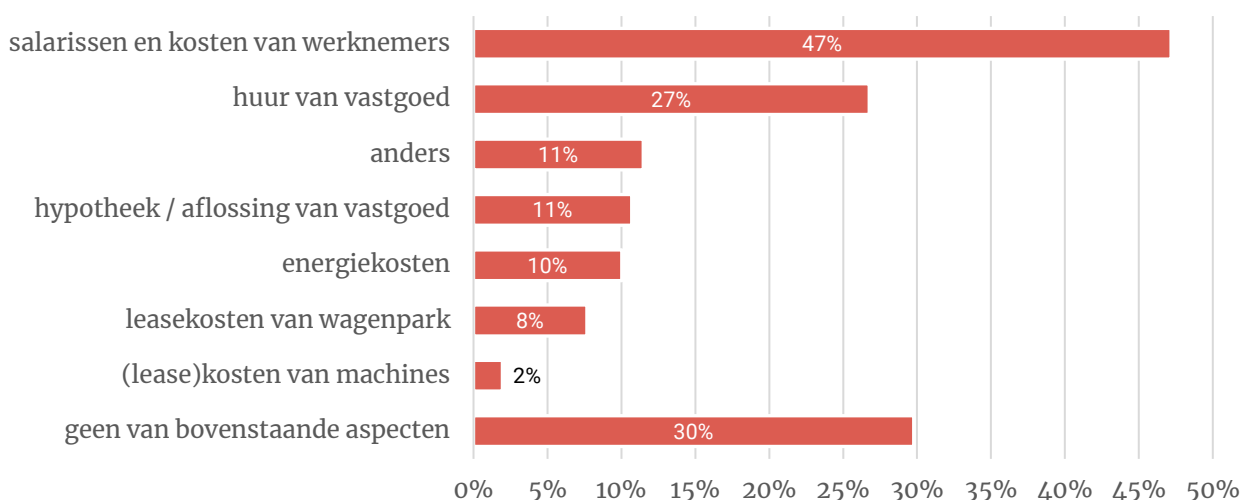
Sector	% ja
Industrie en bouw (n=491)	4%
Groot- en detailhandel (n=959)	6%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	11%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	3%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	4%
Overig (n=70)	-
Grootteklasse	
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	2%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	7%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	10%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	7%
Regio	
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	5%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	6%
Regio Amersfoort (n=1.395)	5%
FoodValley Utrecht (n=269)	6%
Totaal (n=5.623)	5%

4.2 Salarissen en huur belangrijkste kostenposten

Salarissen vormen de belangrijkste kostenpost voor ondernemers (47%) (Figuur 4.1). Huur van vastgoed vormt voor 27 procent een belangrijke kostenpost. In alle sectoren zijn dit de twee meest genoemde kostenposten. Bijna een derde (30%) geeft aan dat geen kostenpost zwaar op de financiële lasten drukt. Veelal gaat het hier om kleinere bedrijven, vaak in de sectoren industrie en bouw, ICT, financiële instellingen & zakelijke dienstverlening en onderwijs, overheid & zorg. Elf procent van de ondernemers noemt andere kostenposten zoals verzekeringen, belastingen en ICT.

Figuur 4.1 – Welke van de volgende kostenposten drukken op dit moment het zwaarst op uw financiële lasten? (maximaal drie antwoorden)

Op de volgende pagina staat een tabel die inzicht geeft in de belangrijkste kostenposten per sector, grootteklasse en regio.

Tabel 4.2 – Welke van de volgende kostenposten drukken op dit moment het zwaarst op uw financiële lasten? (maximaal drie antwoorden) (top drie uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

Sector	#1	#2	#3
Industrie en bouw (n=491)	salarissen en kosten van werknemers (51%)	geen van genoemde aspecten (33%)	huur van vastgoed (19%)
Groot- en detailhandel (n=959)	salarissen en kosten van werknemers (61%)	huur van vastgoed (38%)	geen van genoemde aspecten (21%)
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	salarissen en kosten van werknemers (47%)	huur van vastgoed (40%)	energiekosten (24%)
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	salarissen en kosten van werknemers (43%)	geen van genoemde aspecten (35%)	huur van vastgoed (20%)
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	salarissen en kosten van werknemers (42%)	geen van genoemde aspecten (31%)	huur van vastgoed (25%)
Overig (n=70)	-	-	-
Grootteklasse			
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	geen van genoemde aspecten (49%)	anders (16%)	huur van vastgoed (14%)
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	salarissen en kosten van werknemers (68%)	huur van vastgoed (36%)	geen van genoemde aspecten (18%)
11 t/m 50 werknemers (n=854)	salarissen en kosten van werknemers (89%)	huur van vastgoed (38%)	leasekosten van wagenpark (12%)
Meer dan 50 werknemers (n=220)	salarissen en kosten van werknemers (87%)	huur van vastgoed (30%)	leasekosten van wagenpark (17%)
Regio			
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	salarissen en kosten van werknemers (45%)	geen van genoemde aspecten (32%)	huur van vastgoed (24%)
Gemeente Utrecht (n=1.427)	salarissen en kosten van werknemers (48%)	huur van vastgoed (32%)	geen van genoemde aspecten (28%)
Regio Amersfoort (n=1.395)	salarissen en kosten van werknemers (48%)	geen van genoemde aspecten (29%)	huur van vastgoed (27%)
FoodValley Utrecht (n=269)	salarissen en kosten van werknemers (58%)	huur van vastgoed (28%)	geen van genoemde aspecten (23%)
Totaal (n=5.623)	salarissen en kosten van werknemers (47%)	geen van genoemde aspecten (30%)	huur van vastgoed (27%)

4.3 Huren deels kwijtgescholden en uitgesteld

Driekwart van de ondernemers (73%) heeft geen uitstel of afstel van huur aangevraagd, mogelijk omdat ze geen bedrijfsruimte in gebruik hebben of het in eigendom hebben (Tabel 4.3). Van de ondernemers die een regeling probeerden te treffen, is dit drie op de tien gelukt. Twee derde van (68%) heeft geen regeling kunnen treffen. In de horeca- cultuursector heeft de helft van de ondernemers (44%) een regeling proberen te treffen. Van deze groep heeft 49 procent uitstel of kwijtschelding van huur gekregen.

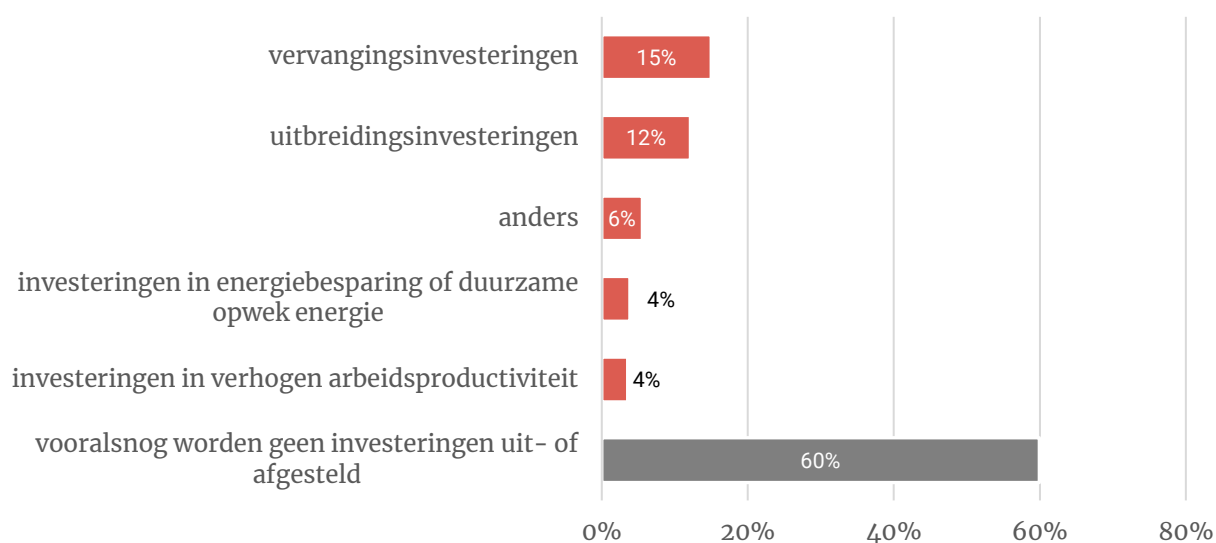
Tabel 4.3 – Heeft u afspraken gemaakt over uitstel van betaling of kwijtschelding van de huur voor vastgoed voor een beperkte periode?

	%
Ja, uitstel van betaling/kwijtschelding van huur gekregen	30%
Ja, uitstel van betaling/kwijtschelding van huur gegeven	5%
Nee, ik ben huurder en heb geen regeling kunnen treffen	68%
Totaal (exclusief n.v.t)	100%
Niet van toepassing	73%
Totaal	100%

4.4 Uitstel vervangingen en uitbreidingen

Vier op de tien ondernemers (40%) stelt investeringen uit (Figuur 4.2). Het gaat hierbij vooral om vervangingen (15%) en uitbreidingen (12%). Zzp'ers stellen minder vaak dan gemiddeld investeringen uit (32%) (zie Tabel 4.4 op de volgende pagina). Mogelijk had deze groep minder investeringen gepland. In horeca- en cultuursector (54%) stellen meer bedrijven dan in andere sectoren investeringen uit of af.

Figuur 4.2 – Welke investering in uw onderneming worden uit- of afgesteld? (meerdere antwoorden mogelijk)

Tabel 4.4 – Welke investering in uw onderneming worden uit- of afgesteld?
 (meerdere antwoorden mogelijk) (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

Sector	vervanging	uitbreiding	geen
Industrie en bouw (n=491)	16%	14%	58%
Groot- en detailhandel (n=959)	17%	14%	55%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	23%	15%	46%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	12%	10%	66%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	12%	11%	63%
Overig (n=70)	-	-	-
Grootteklasse			
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	14%	6%	68%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	15%	15%	56%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	16%	19%	48%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	14%	20%	51%
Regio			
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	15%	12%	61%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	14%	14%	58%
Regio Amersfoort (n=1.395)	15%	11%	61%
FoodValley Utrecht (n=269)	19%	10%	57%
Totaal (n=5.623)	15%	12%	60%

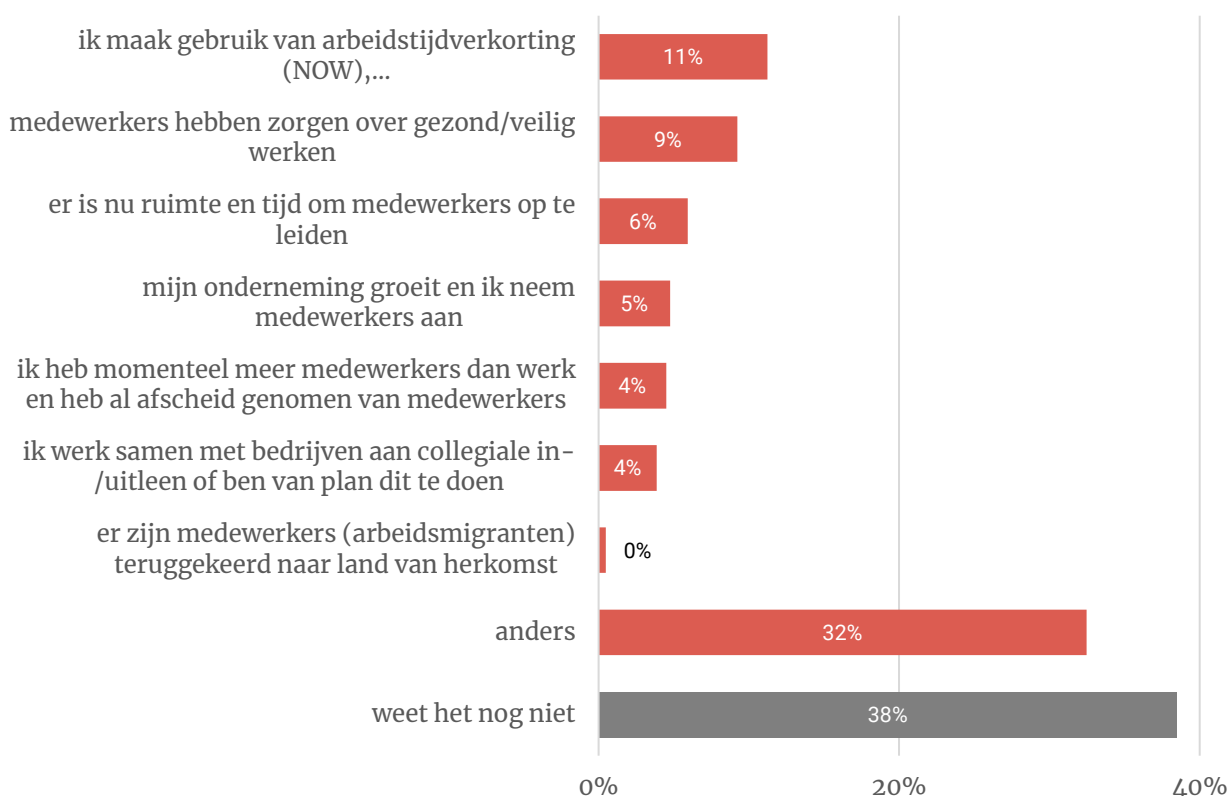

5 Impact op werkgelegenheid

5.1 Tijdelijke werknemers ondanks NOW niet altijd zeker van baan

Elf van de ondernemers maakt gebruik van NOW, en overweegt tegelijkertijd flexcontracten niet te verlengen (Figuur 7.1). Net zoveel ondernemers (9%) ervaart dat medewerkers zich zorgen maken over gezond en veilig werken. Ondernemers ervaren ook positieve effecten van het virus: zes procent geeft aan dat er meer tijd en ruimte is om medewerkers op te leiden en vijf procent groeit en neemt nieuwe werknemers aan. Een derde van de ondernemers noemt een ander effect van de coronacrisis. Een deel van deze groep geeft aan nog geen enkele impact van de crisis te merken. Daarnaast noemt men onder andere dat men (als zzp'er) minder opdrachten heeft, geen uitzendkrachten meer inhuurt of alle activiteiten van het bedrijf heeft gestopt.

Figuur 5.1 – Welke impact heeft het coronavirus op de werkgelegenheid binnen uw onderneming op dit moment?

In bedrijven met 11 tot en met 50 werknemers (29%), bedrijven met meer dan 50 werknemers (25%) en in de horeca- en cultuursector (24%) maakt men relatief veel gebruik van de NOW-regeling waarbij men nog wel overweegt om flexcontracten niet te verlengen. De zorgen van medewerkers over gezond werken spelen in bovengemiddelde mate bij bedrijven met 11 tot en met 50 werknemers (27%), bedrijven met meer dan 50 werknemers (22%) en bedrijven in onderwijs, overheid & zorg (16%).

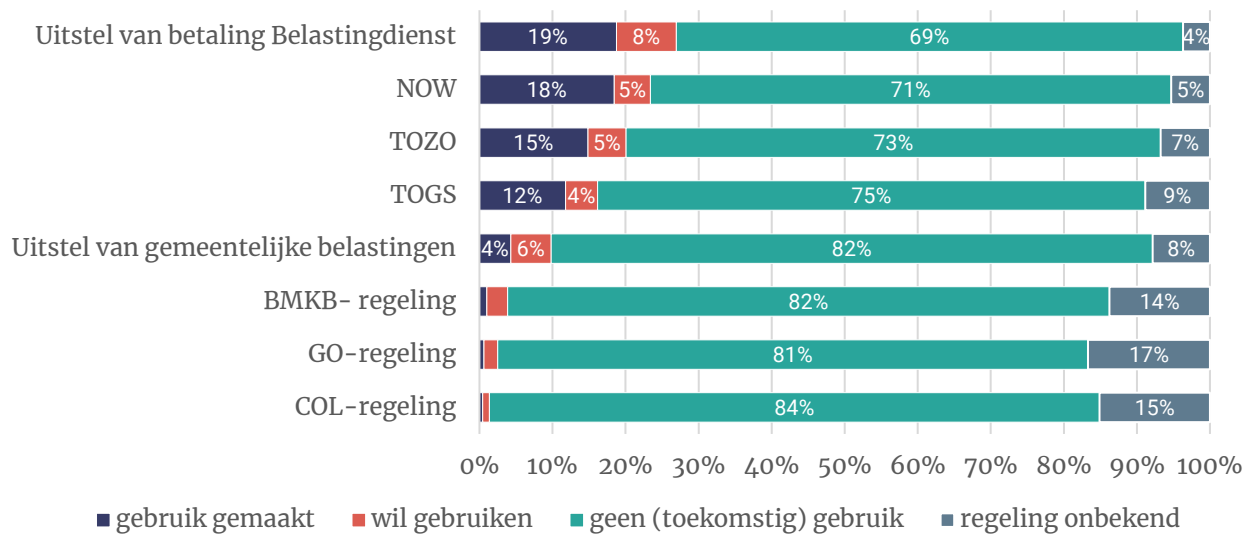

6 Behoeften en gebruik steunmaatregelen

6.1 Een op vijf ondernemers stelt betaling Belastingdienst uit

Ruim een derde (37%) van de ondernemers maakt gebruik van een of meer landelijke financiële maatregelen om ondernemers tegen de gevolgen van het coronavirus te beschermen. Het meest maakt men gebruik van uitstel van landelijke belastingverplichtingen (19%), NOW (18%) en TOZO (15%) (Figuur 6.1). Het grootste deel van de ondernemers (69 tot 84% per regeling) maakt geen gebruik van de regelingen en verwacht dat ook in de toekomst niet te doen.

Figuur 6.1 – In hoeverre maakt u gebruik van de volgende landelijke regelingen?

6.2 Landelijke regelingen vaker benut door horeca en cultuur

Tabel 6.1 laat zien dat ondernemers in de horeca- en cultuursector meer dan gemiddeld gebruik maken van de regelingen. Dit is ook de sector die de meeste liquiditeitsproblemen heeft als gevolg van het coronavirus (Paragraaf **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Men maakt in deze sector meer gebruik van NOW, TOZO en TOGS en heeft belastingbetalingen vaker uitgesteld. Zzp'ers maken minder gebruik van regelingen (deels omdat niet elke regel voor zzp'ers beschikbaar is) en belastinguitstel dan grotere bedrijven. In de gemeente Utrecht maken meer ondernemers gebruik van regelingen dan in rest van de U16 regio.

Tabel 6.1 Gebruik van landelijke regelingen. (uitgesplitst naar sector, grootteklasse en regio)

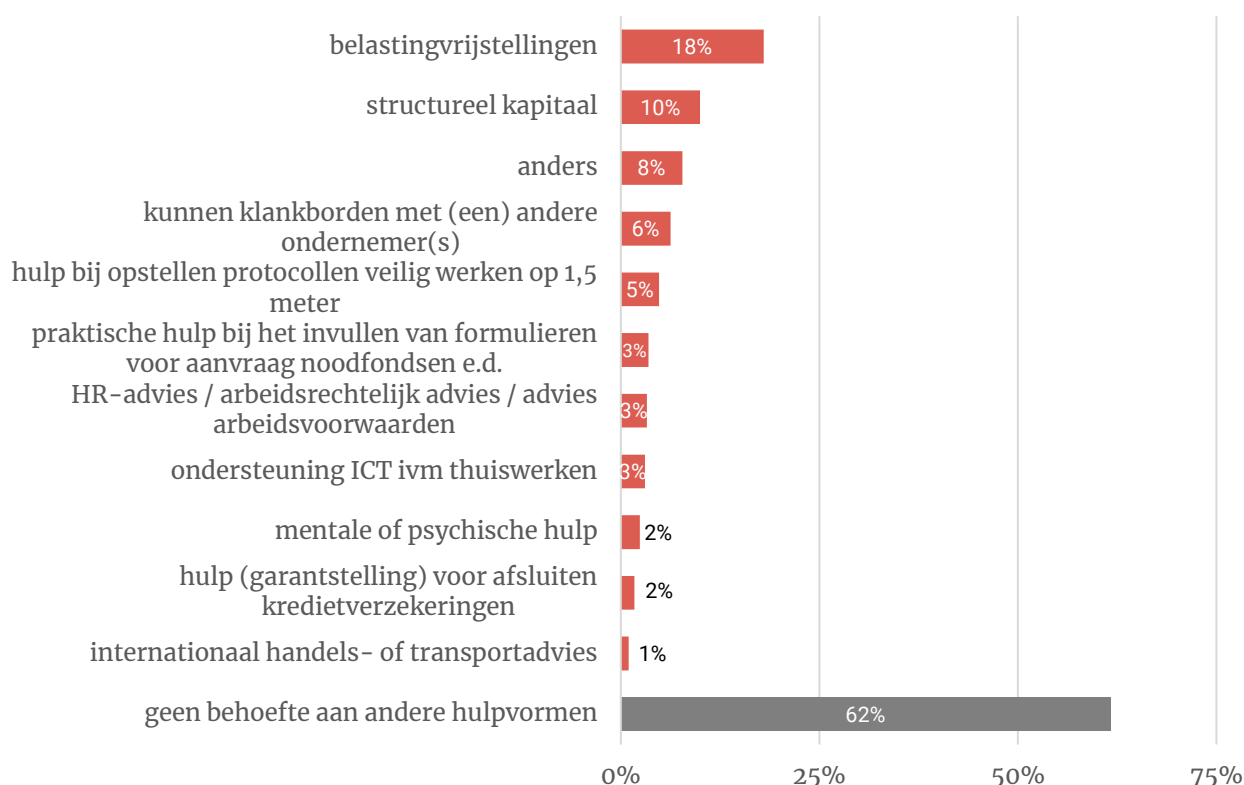
Sector	Gebruikt een of meer regelingen	Gebruikt geen regelingen
Industrie en bouw (n=491)	31%	69%
Groot- en detailhandel (n=959)	44%	56%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	61%	39%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	28%	72%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	37%	63%
Overig (n=70)	-	-
Grootteklasse		
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	27%	73%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	43%	57%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	53%	47%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	41%	59%
Regio		
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	35%	65%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	41%	59%
Regio Amersfoort (n=1.395)	37%	63%
FoodValley Utrecht (n=269)	40%	60%
Totaal (n=5.623)	37%	63%

6.3 Landelijke steun voor 62 procent van ondernemers voldoende

Een meerderheid van de ondernemers (62%) heeft voldoende aan de bestaande hulpvormen. De overige ondernemer hebben, naast de bestaande landelijke regelingen, behoefte aan belastingvrijstellingen (18%) en structureel kapitaal (10%) (Figuur 6.2). Acht procent van de ondernemers draagt zelf suggesties aan voor hulp. Men noemt onder meer verlenging van de huidige maatregelen, versoepeling/vrijstelling van regels als anderhalve afstand en advies over het aanvragen van maatregelen.

Figuur 6.2 – Aan welke andere vormen van hulp heeft uw onderneming door het coronavirus op dit moment behoefte?

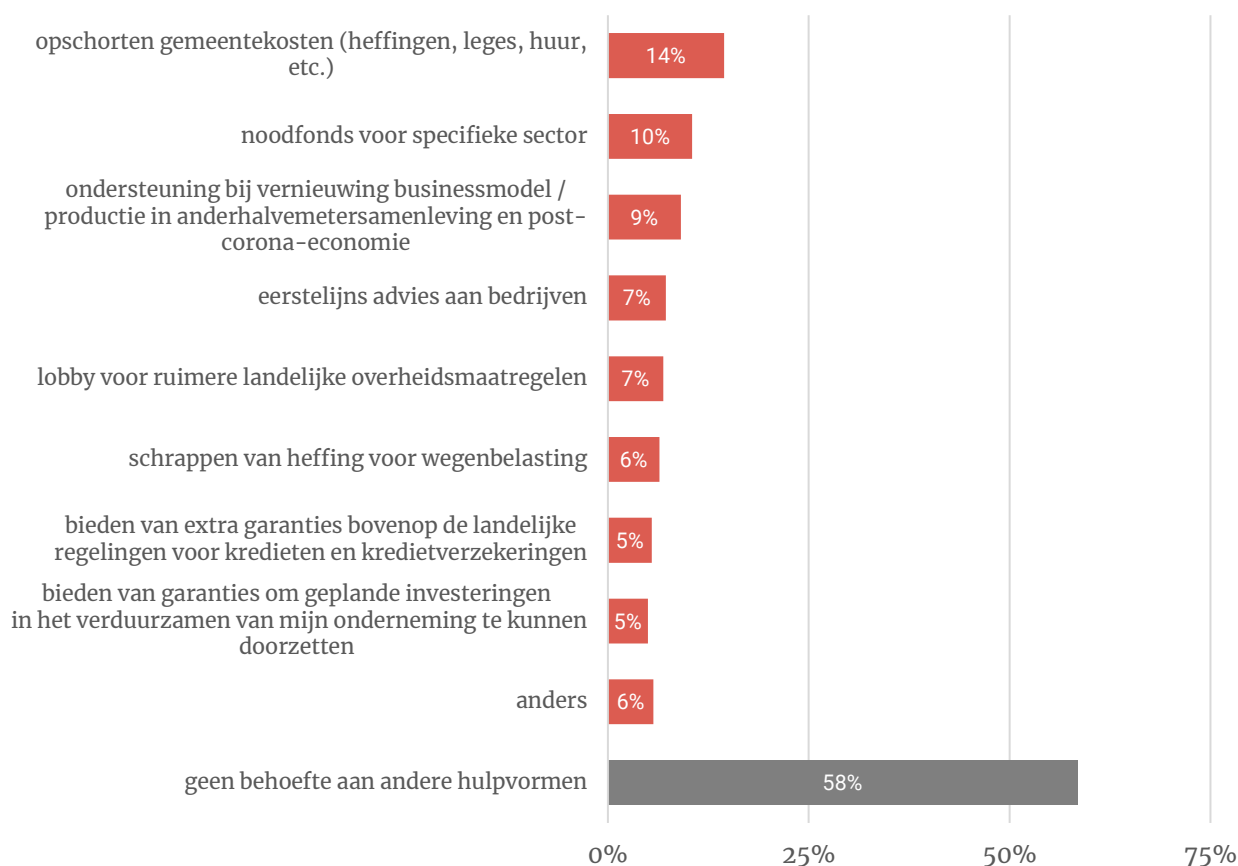
In de industrie en bouwsector hebben relatief veel ondernemers (70%) geen behoefte aan andere hulpvormen. Onder zzp'ers is dit 69 procent.

6.4 Helpt ondernemers heeft geen behoefte aan steun van uit regio

Ruim de helft van de ondernemers (58%) heeft geen behoefte aan maatregelen vanuit regionale partners. De overige ondernemers vinden dat vanuit regionale partners vooral het opschorten van gemeentekosten zoals heffingen en huur (14%) en noodfondsen voor specifieke sectoren nodig zijn (10%) (Figuur 6.3). De specifieke sectoren die men hier noemt, zijn vooral horeca, cultuur en sport.

Figuur 6.3 – Welke van de volgende maatregelen vanuit regionale partners (provincie, regio's, gemeenten en werkgeversorganisaties) zijn volgens u nodig?

Behoeft regionale steunmaatregelen horeca en cultuur relatief groot

Net als bij de regelingen op landelijk niveau, is de behoefte van ondernemers in de horeca- en cultuursector groter dan gemiddeld: volgens 67 procent zijn een of meerdere maatregelen vanuit regionale partners nodig. Zzp'ers hebben minder dan grotere bedrijven behoefte aan regionaal geïnitieerde hulpvormen (36%).

6.5 Suggesties van ondernemers

De ondernemers konden suggesties aandragen om de steunmaatregelen voor ondernemers te verbeteren. Ongeveer 1.200 ondernemers hebben een toelichting gegeven. Een deel van de ondernemers noemt nieuwe aanvullende maatregelen. Daarnaast noemen zij verbetering van aspecten van huidige regelingen zoals bijvoorbeeld de communicatie of het gemak waarmee men regelingen kan aanvragen. Hieronder is een aantal toelichtingen opgenomen. Deze geven een beeld van wat ondernemers zoal zeggen, maar vertegenwoordigen niet per se de totale groep ondernemers.

“Bij hulp aan ondernemers gelijk een stuk over duurzaamheid eisen zodat we straks daar gelijk mee verder kunnen.”

“Gerichte communicatie over bieden van hulp en ondersteuning, gericht op de lokale ondernemers. Samenwerken en samen kennis delen tussen lokale ondernemers promoten en daarvoor ook de lead nemen.”

“Ja voor de kleine ondernemers kwijtschelding van lening. Eerst geven en dan laten terugbetalen is niet helpen als je lange tijd geen inkomen genereert. Verlies blijft.”

“Noodfonds doorzetten ook bij opstart horeca ondernemingen (support ondernemerschap), ruimere regels m.b.t. 1.5m.”

“Vooropgesteld vind ik dat er zeer adequaat hulp is geboden! Salariskosten zijn een groot deel van mijn lasten en daar voorziet de NOW in. Echter, de NOW legt ook restricties op waarmee je als ondernemer beperkt kritisch naar je bedrijf mag kijken. Dit beperkt het ondernemerschap waarin je in tijden van een krimpende economie je medewerkersbestand tegen het licht gaat houden.”

“De Arbeidstijdverkorting/NOW-regeling neemt bij ons de ergste druk weg, maar dit is uiteraard iets voor de korte termijn. Op lange termijn kan men zo geen onderneming voeren. Wij doen zaken met bloemenkwekers in Kenia, de maatregelen/lockdown (nog veel strenger dan hier!) aldaar treft ons hier dus ook. Daar kan geen NL maatregel niets aan veranderen. Wel mijn complimenten voor de NOW-regeling.”

“Ik ben van mening dat er voldoende hulpmaatregelen zijn. Het is aan de overheid om te versoepelen en klanten weer het vertrouwen te geven.”

“Ik zie in mijn omgeving veel zzp'ers voor wie opdrachten weggevallen zijn. Zij zijn meer gebaat met vervangende opdrachten door de overheid dan met steunmaatregelen. Ik zou daar graag eens een gesprek aan wijden.”

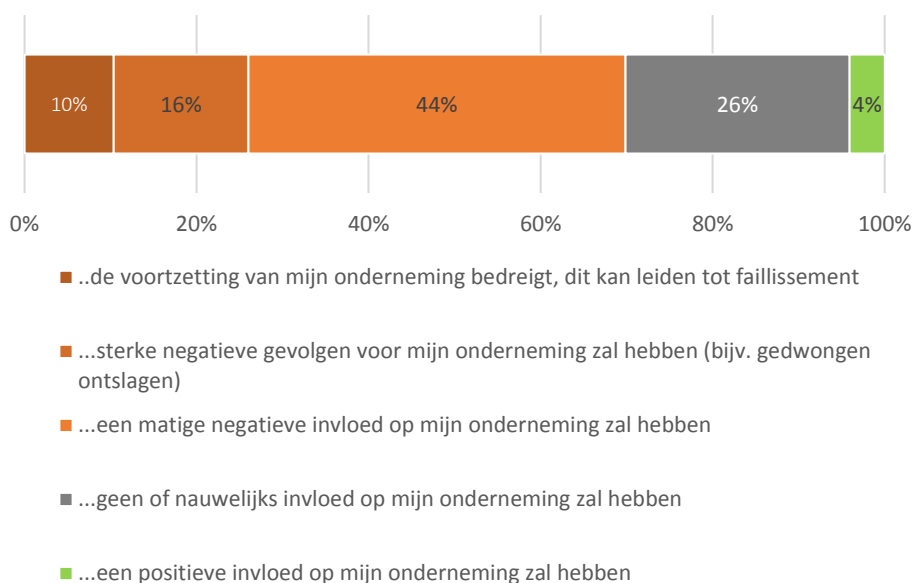

7 Verwachtingen en omgang met het virus

7.1 Kwart bedrijven verwacht sterke negatieve gevolgen corona

Zeven op de tien ondernemers verwachten dat het coronavirus negatieve gevolgen voor de onderneming zal hebben (Figuur 7.1). Bijna de helft (44%) verwacht matig negatieve gevolgen, en een kwart (26%) sluit gedwongen ontslagen of zelfs een faillissement niet uit. Een op de vier ondernemers (26%) verwacht (vrijwel) geen gevolgen van het coronavirus voor de onderneming en een kleine groep (4%) verwacht een positief effect.

Figuur 7.1 – Ik verwacht dat het coronavirus...

Helft ondernemers horeca en cultuur verwacht negatieve gevolgen

In de horeca- en cultuursector merkt men momenteel al meer van het coronavirus (paragraaf 3.2) en verwacht men ook meer negatieve gevolgen in de toekomst: 22 procent van de ondernemers in deze sector geeft aan dat het voortbestaan van de onderneming bedreigd wordt en 26 procent verwacht sterke negatieve gevolgen. Tabel 7.1 op de volgende pagina laat per sector, bedrijfsgrootte en regio de verdeling van positieve en negatieve toekomstverwachtingen zien.

Tabel 7.1 – Verwachte invloed van corona op bedrijfsontwikkeling (uitgesplitst naar achtergrondkenmerken)

Sector	Negatieve verwachting	Neutraal	Positieve verwachtingen
Industrie en bouw (n=491)	66%	30%	4%
Groot- en detailhandel (n=959)	71%	22%	8%
Horeca, cultuur, sport, recreatie en overige dienstverlening (n=828)	85%	12%	3%
ICT, financiële instellingen en zakelijke dienstverlening (n=2.507)	66%	31%	3%
Onderwijs, overheid en zorg (n=768)	69%	26%	5%
Overig (n=70)	-	-	-
Grootteklasse			
Zzp'ers (geen werknemers) (n=2.494)	65%	31%	4%
1 t/m 10 werknemers (n=2.055)	73%	23%	4%
11 t/m 50 werknemers (n=854)	78%	19%	4%
Meer dan 50 werknemers (n=220)	70%	24%	5%
Regio			
U16 regio (exclusief gemeente Utrecht) (n=2.532)	68%	28%	5%
Gemeente Utrecht (n=1.427)	74%	23%	3%
Regio Amersfoort (n=1.395)	69%	27%	4%
FoodValley Utrecht (n=269)	68%	26%	6%
Totaal (n=5.623)	70%	26%	4%

7.2 Bedrijven bereiden zich voor op nieuwe situatie

Ondernemers bereiden hun bedrijf voor op de periode waarin de 'intelligente lockdown' verder wordt afgeschaald. Een kwart van de ondernemers (23%) implementeert brancherichtlijnen (Figuur 7.2). Daarnaast maakt 16 procent plannen over hoe het bedrijf weer (beperkt) open kan gaan en wil 12 procent medewerkers structureel meer thuis laten werken. Voor een deel van de ondernemers zijn voorbereidingen op de anderhalvemetersamenleving niet nodig (29%) of niet relevant voor de branche waarin men actief is (15%). Dit speelt het meeste in de sector ICT, financiële instellingen & zakelijke dienstverlening. Ook voor zzp'ers is het niet altijd relevant of nodig om maatregelen te treffen omdat ze vanuit huis werken of werkzaamheden op afstand doen.

Figuur 7.2 – Hoe bereidt uw onderneming zich voor op de anderhalvemetersamenleving?

Publieke sector en horeca en cultuur meer bezig met aanpassingen

In de horeca- en cultuursector en overheid, onderwijs & zorg treffen ondernemers vaker voorbereidingen dan in andere sectoren. Bedrijven in deze sectoren implementeren vooral brancherichtlijnen (respectievelijk door 39 en 40% genoemd per sector) en maken plannen voor (beperkte) opening (respectievelijk 22 en 34%).

A Vragenlijst (bijlage)

Hartelijk welkom bij deze eerste ondernemersenquête in de regio Utrecht.

Als partners in economisch beleid willen we graag weten hoe u omgaat met de gevolgen van het coronavirus en hoe we u het beste kunnen ondersteunen. Het invullen van deze vragenlijst helpt ons om onze voorzieningen en dienstverlening zo goed mogelijk op uw behoefte af te stemmen.

De enquête omvat zeventien vragen. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer **tien minuten**. Uw antwoorden behandelen we volledig vertrouwelijk en zijn niet naar u te herleiden.

De vragen gaan over de gevolgen voor uw onderneming en uw personeel, de effectiviteit van bestaande maatregelen, en de kansen en bedreigingen van de anderhalvemetersamenleving.

Alvast veel dank voor uw medewerking! #samensterk #ondernemers

1. In welke gemeente is uw onderneming gevestigd [dropdown]

2. hoeveel medewerkers zijn er werkzaam in uw onderneming (incl. medewerkers in loondienst met flexcontract (ook oproepkrachten) en BBL-plaatsen, meewerkende eigenaar/gezinsleden excl. uitzendkrachten en stagiairs)

- geen (zzp/zelfstandige)
- 1 medewerker
- 2 t/m 5
- 6 t/m 10
- 11 t/m 25
- 26 t/m 50
- 51 t/m 250
- meer dan 250

3. In welke sector is uw onderneming werkzaam?

- landbouw, bosbouw en visserij (SBI 1 tot 3)
- delfstoffen / nutsbedrijven (SBI 6 tot 9)
- industrie (SBI 10 tot 33)
- bouw en installatietechniek (SBI 41 tot 43)
- groothandel (SBI 46)
- detailhandel (SBI 47)
- vervoer en opslag (SBI 49 tot 53)
- logies, maaltijd- en drankverstrekking (SBI 55 tot 63)
- informatie en communicatie (SBI 58 tot 63)
- financiële instellingen (SBI 64 tot 66)
- onroerend goed (SBI 68)
- advisering, onderzoek en specialistische zakelijke dienstverlening (SBI 69 tot 82)
- verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening
- onderwijs, overheid (SBI 84 en 85)
- gezondheid en welzijnszorg (SBI 86 tot 88)
- cultuur (SBI 91)
- sport en recreatie (SBI 93)
- overige dienstverlening (SBI 94 tot 96)
- anders, namelijk:

4. Welk effect heeft het coronavirus op uw maandomzet (april 2020 vergeleken met april 2019)?

- daling van 80-100%
- daling van 60-80%
- daling van 40-60%
- daling van 20-40%
- daling tot 20%
- geen effect
- stijging tot 20%
- stijging van 20-50%
- stijging boven 50%

5. Op welke termijn verwacht u dat de onderstaande factoren invloed gaan hebben op uw bedrijfsvoering?

	nu/ acuut	binnen 3 maanden	op lange termijn	weet niet
liquiditeit				
personeelstekort				
personeeloverschot				
wegvallen van aanvoer				
wegvallen van orders				

6. Is uw onderneming naar aanleiding van het coronavirus nieuwe kredietverplichtingen aangegaan?

- ja
- nee

7. Welke van de volgende kostenposten drukken op dit moment het zwaarst op uw financiële lasten? [Maximaal 3 antwoorden]

- salarissen en kosten van werknemers
- leasekosten van wagenpark
- (lease)kosten van machines
- huur van vastgoed
- hypotheek / aflossing van vastgoed
- energiekosten
- anders, namelijk:
- geen van bovenstaande aspecten

8. Heeft u afspraken gemaakt over uitstel van betaling of kwijtschelding van de huur voor uw bedrijfspand(en) voor een beperkte periode?

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- Ja, ik ben huurder en heb uitstel van betaling/kwijtschelding van huur gekregen
- Ja, ik ben verhuurder en heb uitstel van betaling/kwijtschelding van huur gegeven

- Nee, ik ben huurder en heb geen regeling kunnen treffen
- Niet van toepassing

9. Welke van onderstaande investeringen in uw onderneming worden uit- of afgesteld?

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- vervangingsinvesteringen
- uitbreidingsinvesteringen
- investeringen in verhogen arbeidsproductiviteit
- investeringen in energiebesparing of duurzame opwek energie
- anders, namelijk:
- vooralsnog worden geen investeringen uit- of afgesteld

Impact op werkgelegenheid

10. Welke impact heeft het coronavirus op de werkgelegenheid binnen uw onderneming op dit moment?

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- mijn onderneming groeit en ik neem medewerkers aan
- ik heb momenteel meer medewerkers dan werk en heb al afscheid genomen van medewerkers
- ik maak gebruik van arbeidstijdverkorting (NOW), maar flexibele contracten lopen voor 1 juli af en ik overweeg deze niet te verlengen
- ik werk samen met bedrijven aan collegiale in- /uitleen of ben van plan dit te doen
- er is nu ruimte en tijd om medewerkers op te leiden
- er zijn medewerkers (arbeidsmigranten) teruggekeerd naar land van herkomst
- medewerkers hebben zorgen over veilig/gezond werken
- anders, namelijk:
- weet het nog niet

Algemeen oordeel hulpmaatregelen

11. In hoeverre maakt u gebruik van de volgende landelijke maatregelen?

	maak ik gebruik van	wil ik gebruik van maken	geen gebruik nu / geen gebruik later	niet bekend met regeling
NOW (Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid)				
TOGS Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren)				
TOZO (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers)				
Uitstel v betaling Belastingdienst				

Uitstel van gemeentelijke belastingen				
BMKB-regeling (borgstellingskrediet)				
GO-regeling (Garantie Ondernemersfinanciering)				
COL-regeling (Corona Overbruggingslening voor startups en scale-ups)				

12. Aan welke andere vormen van hulp heeft uw onderneming door het coronavirus op dit moment behoefte?

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- structureel kapitaal
- HR-advies / arbeidsrechtelijk advies / advies arbeidsvoorwaarden
- belastingvrijstellingen
- hulp (garantstelling) voor afsluiten kredietverzekeringen
- internationaal handels- of transportadvies
- hulp bij opstellen protocollen veilig werken op 1,5 meter
- kunnen klankborden met (een) andere ondernemer(s)
- ondersteuning ICT i.v.m. thuiswerken
- praktische hulp bij het invullen van formulieren voor aanvraag noodfondsen e.d.
- mentale of psychische hulp
- anders, namelijk:
- geen behoefte aan andere hulpvormen

Inzet samenwerkingspartners in herstelperiode

13. welke van de volgende maatregelen vanuit regionale partners (provincie, regio's, gemeenten en werkgeversorganisaties) zijn volgens u nodig?

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- lobby voor ruimere landelijke overheidsmaatregelen, namelijk:
- eerstelijns advies aan bedrijven
- opschorten gemeentelijke kosten (heffingen, leges, huur, etc.)
- noodfonds voor specifieke sector, namelijk:
- bieden van garanties om geplande investeringen in het verduurzamen van mijn onderneming te kunnen doorzetten
- bieden van extra garanties bovenop de landelijke regelingen voor kredieten en kredietverzekeringen
- schrappen van heffing voor wegenbelasting
- ondersteuning bij vernieuwing businessmodel / productie in 1,50m-economie en post-corona-economie
- anders, namelijk:
- geen behoefte aan andere hulpvormen

Verbetering hulpmaatregelen

14. heeft u suggesties om de hulpmaatregelen voor ondernemers te verbeteren of uit te breiden?

[open vraag]

[geen ideeën of suggesties]

Verwachte gevolgen coronavirus

15. welke van de onderstaande situaties is op uw onderneming het meest van toepassing?

Ik verwacht dat het coronavirus...

- de voortzetting van mijn onderneming bedreigt, dit kan leiden tot faillissement
- sterke negatieve gevolgen voor mijn onderneming zal hebben (bv gedwongen ontslag medewerkers)
- een matig negatieve invloed op mijn onderneming zal hebben
- geen of nauwelijks invloed op mijn onderneming zal hebben
- een positieve invloed op mijn onderneming zal hebben

17. hoe bereidt uw onderneming zich voor op de anderhalvemetersamenleving?

[Meerdere antwoorden mogelijk]

- ik ben bezig om de brancherichtlijnen te implementeren
- in ben bezig een plan te maken hoe ik mijn bedrijf weer beperkt kan openstellen
- in ben bezig met het anders inrichten van ploegendiensten en productieprocessen
- ik ben bezig met het sluiten van fysieke vestigingen
- ik wil mijn medewerkers structureel meer thuis laten werken
- ik werk samen met andere bedrijven aan innovatieve oplossingen
- dat weet ik nog niet en ik wil hierin geadviseerd worden
- dat is niet relevant voor mijn branche
- niet, want dat is niet nodig
- anders, namelijk:

Hartelijk dank voor het invullen van deze vragenlijst.

Heeft u vragen over bestaande maatregelen, ideeën over hoe we ondernemers beter kunnen ondersteunen of wilt u sparren met andere ondernemers over nieuwe producten of diensten? Neem dan contact op met het regionale URECA-loket. URECA staat voor de Utrecht Region Economische Corona Alliantie, waarin o.a. Rabobank, PwC, VNO-NCW, MKB Nederland en Economic Board Utrecht deelnemen en waaraan inmiddels tientallen ondernemers zijn verbonden.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl